

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

Vitaliteit Sportverenigingen Noord Nederland

FACTSHEET DATA 2016

Juli 2016

**Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap
Instituut voor Sportstudies**

**Magda Boven
Peter Wiggers**

share your talent. **move** the world.

INLEIDING

Het afnemende marktaandeel van de sportverenigingen, de toename van professionele dienstverlenende sportorganisaties en verschillende maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor een veranderende vraag bij sporters en sportverenigingen. Bestuurders van sportverenigingen worden in toenemende mate geconfronteerd met complexe uitdagingen om het voortbestaan van de vereniging te garanderen. Daarnaast richt het overheidsbeleid zich steeds meer op de maatschappelijke rol van de vereniging en het principe van de Open Club. Maar hoe vitaal en open zijn de noordelijke sportverenigingen al? En hoe kijken de leden naar deze ontwikkeling? Inzicht hierin kan bijdragen aan het ontwikkelen en implementeren van interventies en scholingsmogelijkheden voor verenigingsbestuurders en -ondersteuners, waarmee de ondersteuning van de sportverenigingen in Noord-Nederland een impuls krijgt.

Methodologie

Voor het onderzoek naar de vitaliteit van sportverenigingen in Noord-Nederland is gebruik gemaakt van een vragenlijst onder leden van 88 sportverenigingen (n=5093). Daarnaast is cross-sectioneel onderzoek gedaan met behulp van kenmerken van de sportverenigingen door basisgegevens van de betrokken verenigingen te verzamelen (n=86).

Typen verenigingen

Er worden vier typen sportverenigingen onderscheiden binnen dit onderzoek; kwetsbare sportverenigingen, gezonde sportverenigingen, vitale sportverenigingen en vitale maatschappelijk betrokken sportverenigingen. Op basis van het bestaansrecht, de gevoerde strategie en beleid en de maatschappelijke betrokkenheid kan er een momentopname gemaakt worden waarna de verenigingen in één van de vier typen kunnen worden ingedeeld.

Colofon

Hanzehogeschool
Lectoraat Praktijkgerichte
Sportwetenschap

Magda Boven
Peter Wiggers

Het lectoraat praktijkgerichte sportwetenschap doet praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek op de thema's:
- bewegingsonderwijs;
- training/coaching;
- stimuleren van sport en bewegen;
- **sportbeleid en ondernemerschap**

Binnen het thema 'sportbeleid en ondernemerschap' zijn er drie onderzoekslijnen op het gebied van beweegvriendelijke omgeving, **sportclubs** en evenementen.

Voor meer informatie:
m.a.boven@pl.hanze.nl

Lectoraat
Sportwetenschap
Instituut voor Sportstudies
Zernikeplein 17
9747 AS Groningen

Achtergrond verenigingen

38% van de deelnemende verenigingen is gevestigd in de Provincie Groningen, 29% in Friesland en 19% in Drenthe. Ruim een derde van de vereniging is gevestigd in een plaats met meer dan 50.000 inwoners.

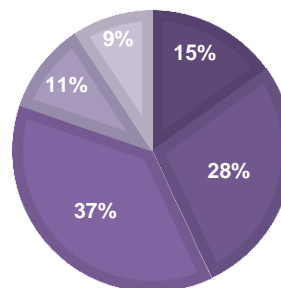
Het overgrote gedeelte (65%) van de verenigingen heeft een ledenbestand tussen de 100 tot 500 leden, waarvan 66% man is en 34% vrouw. Bijna de helft van de verenigingen geeft aan dat het ledenaantal de afgelopen 2 jaar is gestegen. 21% van de verenigingen geeft aan dat het ledenaantal is gedaald.

Van de 86 deelnemende verenigingen geeft 38% aan dat zij leden hebben met een beperking of chronische aandoening. Deze leden met een beperking doen meestal gewoon mee in het reguliere sportaanbod (61%).

Gemiddeld hebben de deelnemende verenigingen 84.5 vrijwilligers, die structureel actief zijn voor de vereniging. Slechts 10% van de verenigingen geeft aan dat dit aantal voldoende is, de overige 90% is op het moment nog op zoek naar meer vrijwilligers. Er is het meeste behoefte aan vrijwilligers die zich willen inzetten voor de kernactiviteiten van de vereniging (bestuurders, commissieleden, trainers, coaches enz.)

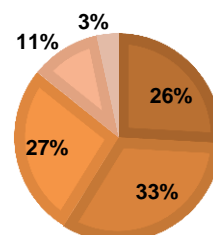
GROOTTE VERENIGING (N=86)

- Tot 100 leden
- 101 tot 250 leden
- 251 tot 500 leden
- 501 tot 1000 leden
- meer dan 1000 leden

OPBOUW LEDENBESTAND (N=86)

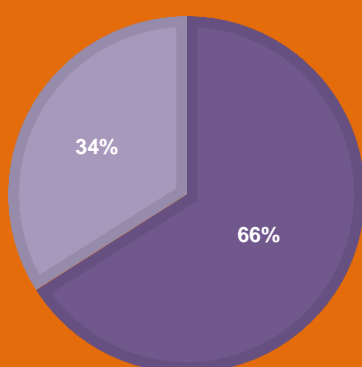
- Jeugdleden (tot 12 jaar):
- Jongeren (12 tot 23 jaar):
- Jongvolwassenen (23 tot 45 jaar):
- Oudere volwassenen (45 tot 65 jaar):
- Pensioengerechtigden (65 jaar en ouder):

DE LEDEN

GESLACHT LEDEN (N=5093)

- Man
- Vrouw

Doormiddel van een digitale vragenlijst zijn 5093 leden van sportverenigingen in Noord Nederland ondervraagd. Van deze groep aan respondenten was 66% man en 34% vrouw. Dit komt overeen met het opgegeven ledenbestand door de bestuurders van de verenigingen. De bevraagde leden hebben een gemiddelde leeftijd van 35,24 jaar.

58% van de ondervraagden is zelf spelend-lid van de vereniging, 21% is een niet spelend-lid en 21% is ouder/verzorger. De 'spelende leden' sporten gemiddeld 5,04 uur per week bij hun vereniging.

Slechts 27% van de respondenten geeft aan te sporten bij een andere vereniging, daarnaast sport maar liefst 71% van de respondenten gemiddeld 4,38 uur per week ongeorganiseerd.

Bijna de helft (49%) van de respondenten geeft aan vrijwilliger te zijn bij zijn of haar vereniging. Gemiddeld zijn ze dit voor 8,07 seizoenen.

Motieven van leden

De leden geven aan dat plezier (86%), gezelligheid en sociale contacten (70%) en gezondheid (69%) de belangrijkste motieven zijn voor het beoefenen van sport. Afslanken (12%) en het meten met anderen (32%) worden het minst vaak genoemd als motief voor de sportbeoefening.

Sfeer en gezelligheid (78%), het sportieve niveau van de vereniging (47%) en het lidmaatschap van bekenden (43%) zijn de meest genoemde motieven voor het lidmaatschap bij de eigen vereniging. Leden kiezen nauwelijks voor de vereniging op basis van de hoogte van de contributie (5%) of het imago van de vereniging (16%).

VRIJWILLIGERS

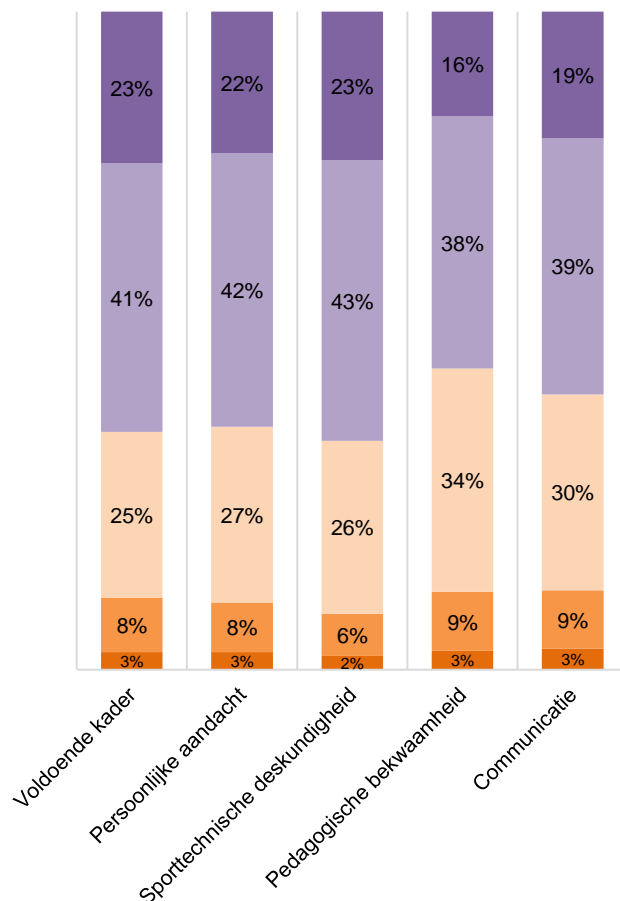
Een sportvereniging draait op vrijwilligers, ze zijn vaak van hen afhankelijk in hun voortbestaan. 90% van de verenigingen geeft aan op dit moment op zoek te zijn naar nieuwe vrijwilligers. Bijna de helft van de bevroegde leden (49%) geeft aan al vrijwilliger te zijn. Zij doen dit vrijwilligerswerk in 65% van de gevallen om anderen te kunnen helpen, of iets te betekenen voor een specifieke groepering in de samenleving (45%). De respondenten die geen vrijwilliger zijn geven hiervoor de argumenten 'geen tijd' (53%) en 'geen interesse' (21%).

Over het algemeen zijn de respondenten erg positief over het vrijwillig kader van de vereniging (zie figuur rechts). 64% van de respondenten geeft aan dat er voldoende vrijwillig kader beschikbaar is. Respondenten die zelf vrijwilliger zijn, zijn iets minder positief, 58% van deze respondenten geeft aan dat er voldoende vrijwillig kader is. De pedagogische bekwaamheid van het kader wordt het minst positief beoordeeld, terwijl de sporttechnische deskundigheid de meest positieve beoordeling krijgt.

Volgens 94% van de ondervraagde besturen doet het gros van de vrijwilligers hun werk met plezier en moet de vereniging ook gerund blijven door vrijwilligers (88%). Betaalde krachten komen de vereniging niet ten goede, aldus 52% van de besturen.

KADER VAN DE VERENIGING (N=4824)

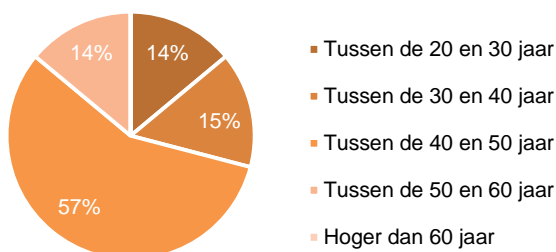
■ Heel Slecht ■ Slecht ■ Neutraal ■ Goed ■ Heel goed

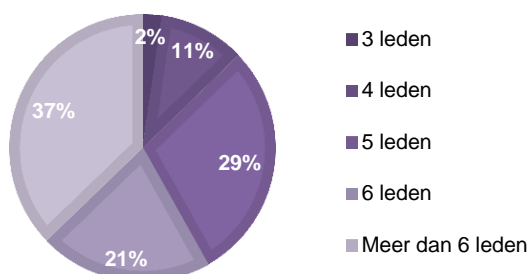

BESTUUR & BELEID

**GEMIDDELDE LEEFTIJD
BESTUUR (N=86)**

GROOTTE BESTUUR (N=86)

Bestuur

De respondenten zijn over het algemeen kritisch over het bestuur van hun vereniging. Hoewel ze van mening zijn dat ze over voldoende kennis en kunde beschikken (58% van de 4503 respondenten), zijn ze minder positief over het verdelen van de aandacht over verschillende groepen binnen de vereniging en de mate waarin de samenstelling een afspiegeling is van de leden.

De bevraagde besturen geven aan dat 57% van hen een gemiddelde leeftijd hebben tussen de 40 en 50 jaar. 71% van de bestuurders is man, tegenover 29% vrouwelijke bestuurders. 60% van de besturen geeft aan dat ze het gevoel hebben dat de leden weten wie zij zijn. De leden zelf zijn iets positiever, 66% van hen geeft aan te weten wie in het bestuur zitten en wat ze doen.

Beleid

63% van de besturen beschikt over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn, waar zowel het bestuur als de leden achter staan. Slechts 47% van de leden is het met deze stelling eens. Minder dan de helft van de leden is ervan overtuigd dat het bestuur weet wat er op de vereniging speelt.

88% van de verenigingen heeft de missie en visie in de afgelopen jaren op papier gezet. De meest voorkomende onderwerpen in deze plannen zijn: werving van vrijwilligers (67%), financiën (63%) en sporttechnische zaken (61%). Dit is ook de top drie wat betreft het schrijven van nieuwe plannen voor de toekomst, met respectievelijk 57%, 56% en 59%.

Op het moment wordt als grootste knelpunt of punt van zorg het ledenaantal genoemd (27%). Nummer twee en drie zijn kader (24%) en 22% van de verenigingen heeft zorgen over de accommodatie. Slechts 3% van de verenigingen geeft aan helemaal geen knelpunten te ervaren.

Twee van de 86 bevraagde verenigingen geven aan geen vertrouwen te hebben in de toekomst van de vereniging. Van de respondenten geven 355 leden aan geen vertrouwen meer te hebben in de toekomst van de vereniging. Dit is 8% van het totaal. Hier tegenover staat natuurlijk wel dat 92% van de leden WEL vertrouwen heeft in de toekomst van de eigen vereniging.

ACCOMMODATIE

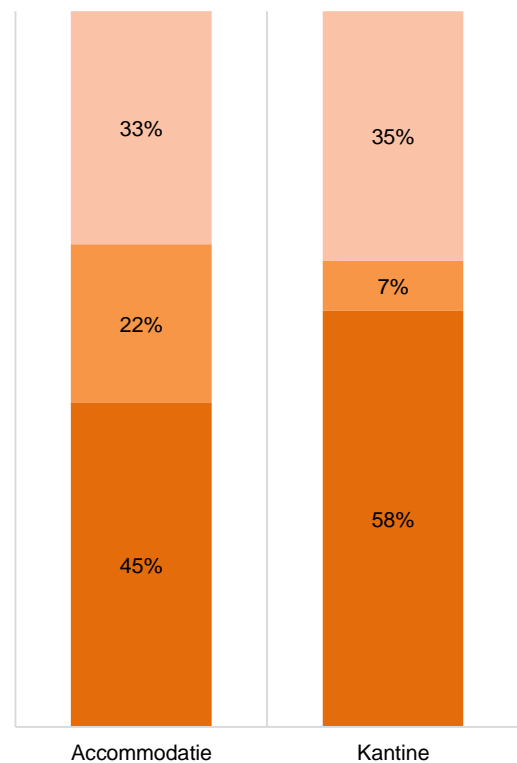
Veel verenigingen beschikken over een eigen accommodatie. 45% van de verenigingen geeft aan een eigen accommodatie te hebben en 22% deelt een accommodatie met een andere partij. Bijna de helft van de verenigingen betaalt gemiddeld minder dan € 50,- per uur. Slechts 5% betaald meer dan € 100,- huur per uur. Zorgelijk is wel dat bij 52% van de verenigingen de huurprijs de afgelopen 3 jaar is gestegen.

Een ruime meerderheid (58%) beschikt over een eigen kantine en 7% deelt de kantine met een andere partij. Driekwart van de verenigingen (76%) organiseert activiteiten in de kantine, anders dan het reguliere sportaanbod. De meest voorkomende activiteiten zijn: vergaderingen van het bestuur en commissies, (club)feesten en activiteiten voor kinderen/jeugdleden en een kinderopvang.

De leden zijn het minst positief over de kledruimtes en hygiëne van de accommodaties. Daarnaast worden parkeergelegenheid en (sociale) veiligheid als zeer positief ervaren.

EIGEN ACCOMMODATIE & KANTINE (N=86)

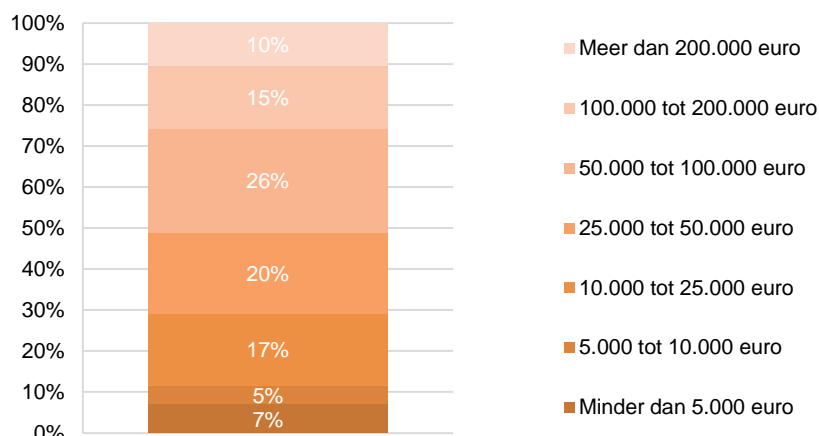
■ Ja ■ Gedeeld ■ Nee

FINANCIËN

TOTAALBEDRAG OP BEGROTING (N=86)

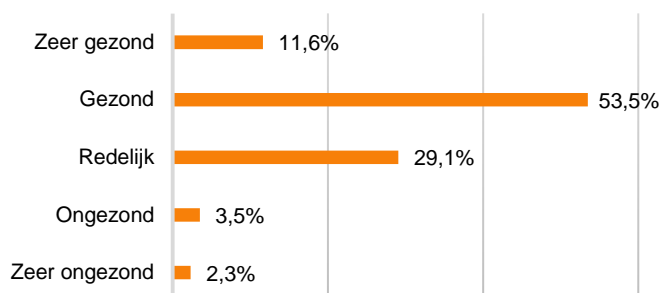
Gemiddeld lidmaatschap per jaar (n=86)	
Junioren	€ 123,14
Senioren	€ 171,98
Overig	€ 72,36

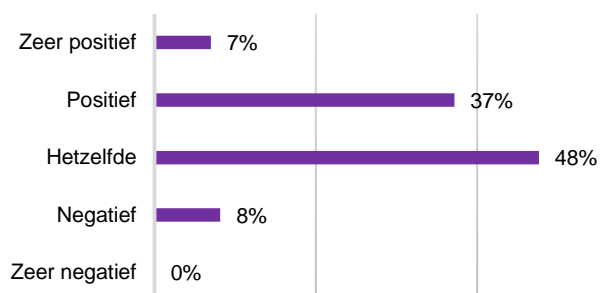
De verenigingen beoordelen de eigen financiële positie over het algemeen als gezond. Slechts 5,5% van de verenigingen beoordeelt zichzelf als ongezond. Daarnaast heeft 44% van de verenigingen een positieve verwachting voor de ontwikkeling van de financiële positie. Opvallend is ook dat alle verenigingen die zichzelf een ongezonde financiële positie toeschrijven, de verwachting hebben dat deze in positieve zin zal veranderen.

Veruit de grootste inkomstenbron van de ondervraagde verenigingen is de contributie. Gemiddeld bedraagt de contributie 57% van de totale begroting. Maar liefst 60% van de verenigingsbesturen geeft aan dat het aandeel contributie op de totale begroting de afgelopen tijd is toegenomen. De grootste kostenpost voor verenigingen is de accommodatie, 27% van de uitgaven gaat hieraan op. Ook deze post is de afgelopen tijd toegenomen. Dit komt overeen met het gegeven dat de huurprijs van de accommodaties de afgelopen jaren voor ruim de helft van de verenigingen gestegen is.

HUIDIGE FINANCIËLE POSITIE (N=86)

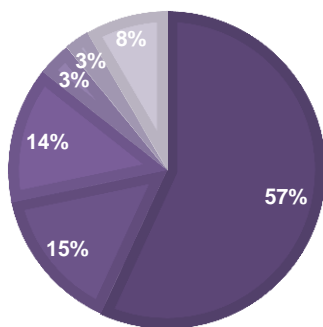

ONTWIKKELING FINANCIËLE POSITIE (N=86)

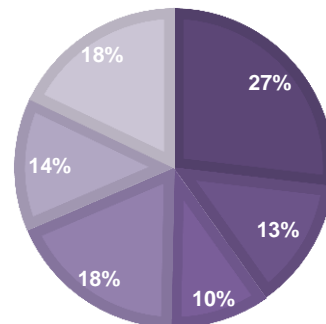
INKOMSTENBRONNEN (N=86)

- Inkomsten uit contributies van leden:
- Horecabestedingen:
- Sponsoring en reclame (excl. gemeente):
- Gemeentelijke bijdrage:
- Giften:
- Overige inkomsten:

UITGAVEN (N=86)

- Accommodatie:
- Wedstrijdkosten:
- Inkoop horeca:
- Betalen kader:
- Bondsafdrachten:
- Overige uitgaven:

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

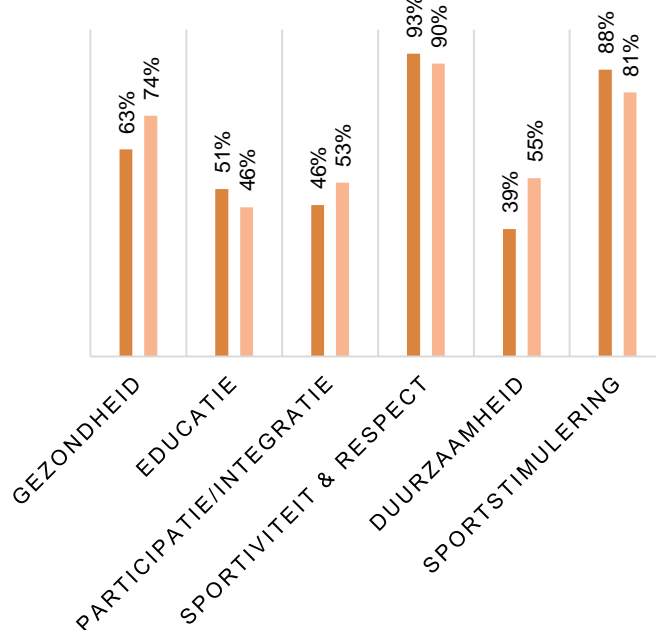
Over het algemeen zijn de verenigingen (bestuurders) en de leden positief over de maatschappelijke betrokkenheid van sportverenigingen. Twee derde (67%) van de bestuurders vindt maatschappelijke betrokkenheid van sportverenigingen belangrijk. Een nog groter gedeelte van de leden (77%) vindt dit ook. Dit zijn positieve cijfers. Opmerkelijk is dat de maatschappelijke rol/activiteiten nauwelijks zijn verankerd in de vereniging. Slechts 16% heeft dit thema opgenomen in de beleidsplannen.

Minder positief zijn de verenigingen, maar ook de leden, over het openstellen van de accommodatie. Slechts 34% van de verenigingen en 25% van de leden vindt dit een goed idee.

48% van de verenigingen geeft aan maatschappelijke activiteiten te organiseren. Dit gebeurt voornamelijk op de thema's Sportiviteit en respect, Sportstimulering en Gezondheid. Dit komt overeen met de thema's die de leden als meest belangrijk ervaren (zie figuur hiernaast). Hierbij werken de verenigingen vooral samen met de gemeente, onderwijsinstellingen en andere verenigingen.

MAATSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN OP THEMA

■ Bestuurders (n=86) ■ Leden (n=4266)

Bij de uitvoer van de maatschappelijke activiteiten kunnen verenigingen maar rekenen op 20% van de leden. Hier is dus nog winst te boeken want hoewel leden en besturen het belangrijk vinden om de activiteiten te organiseren, laten ze op verschillende punten blijken hier niet in te willen investeren.

ADVIES EN ONDERSTEUNING

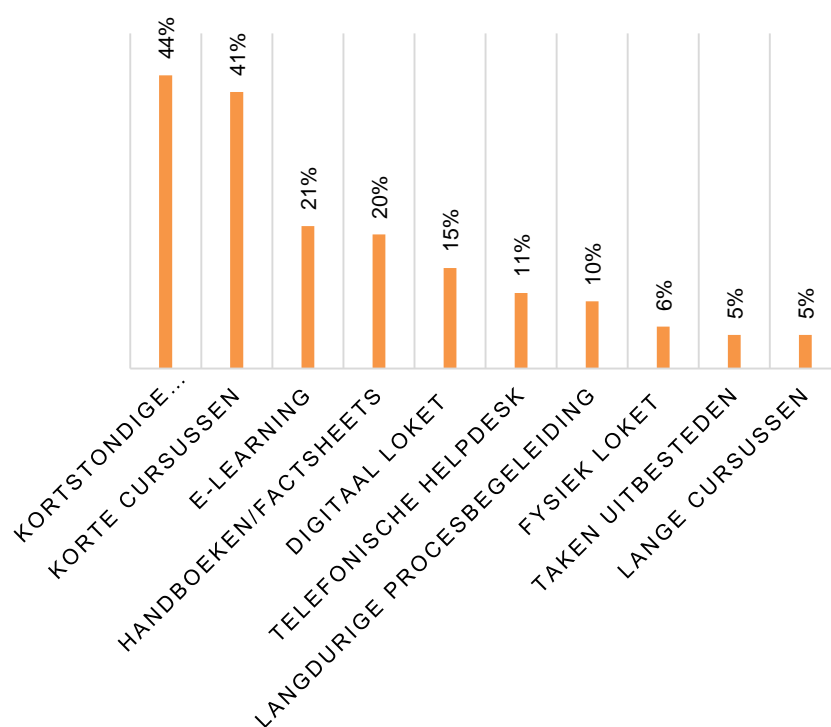
Over het algemeen zijn verenigingen slecht bekend met de ondersteuningsmogelijkheden die er voor hen beschikbaar zijn. Alleen van de ondersteuningsmogelijkheden van de sportbond (95%) en de gemeente (86%) is men goed op de hoogte.

Op dit moment maakt 58% van de verenigingen gebruik van ondersteuning. Hier geven ze gemiddeld een rapportcijfer 5,4 voor. Thema's waar voornamelijk ondersteuning op wordt ontvangen zijn sporttechnische cursussen, contacten met gemeente, juridische zaken, vrijwilligersbeleid en het opstellen van beleidsplannen.

Mochten verenigingen in de toekomst ondersteuning willen ontvangen, dan is dat voornamelijk op de thema's: ledenwerving, vrijwilligersbeleid, sponsorbeleid, sporttechnische cursussen en subsidie aanvragen zoals de Sportimpuls.

Hierbij is er behoefte aan kortstondige procesbegeleiding die niet langer duurt dan 3 maanden en korte cursussen van 1 á 2 avonden of dagdelen.

ONDERSTEUNINGSVORM (N=80)

“Vitaliteit is het vermogen om nu en in de toekomst de eigen sport(en) duurzaam en op maatschappelijk actieve wijze te kunnen bieden aan eigen en potentiële leden”.

Vitaliteitsbepaling

De sportverenigingen in Noord Nederland lijken er op het gebied van financiën, leden en vrijwilligers niet slecht voor te staan. Ook worden er veel maatschappelijke initiatieven ontplooid en is er aandacht voor de toekomst van de sportverenigingen door het ontwikkelen van visie en plannen voor de toekomst. Een meer gedetailleerd beeld van de stand van zaken met betrekking tot de vitaliteit wordt nog onderzocht. De criteria hiervoor moeten nog definitief worden vastgesteld op basis van literatuur en ervaringen van de onderzoekers. Zodra deze vitaliteitsbepaling is afgerond, wordt hierover gecommuniceerd.

Kritische noot: Hoewel het aantal bevraagde leden en verenigingen groot is, hoeft het geschetste beeld niet representatief te zijn voor alle noordelijke sportverenigingen.

Meer informatie

Voor informatie over het Lectoraat Praktijkgerichte Sportwetenschap klik [hier](#)

Meer informatie over de achtergronden van het onderzoek zijn te lezen in een rapportage die in 2014 is verschenen. Klik [hier](#) voor deze rapportage.